SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2559

av Stina Larsson m.fl. (C)

Växande gröna näringar och hållbar viltförvaltning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett permanent jordbruksavdrag för jord-, skogs- och vattenbruket och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Sveriges försörjningsberedskap genom att säkerställa att svenska lantbruksföretag är förberedda för kris och krig samt genom att bygga upp strategiska lager av kritiska insatsvaror för jordbruket, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ha som mål att uppnå minst 80 procents självförsörjningsgrad av livsmedel för de livsmedel som det finns goda förutsättningar att producera i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentliga upphandlingar i högre grad ska främja livsmedel producerade enligt svenska miljö- och djurskyddskrav och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka livsmedelssektorns konkurrenskraft genom ökade satsningar på forskning, innovation och ny teknik samt förbättrade finansieringsmöjligheter och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska den administrativa bördan i livsmedelssektorn genom färre, smartare och mer samordnade kontroller och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka överimplementering av EU-regler för företag inom livsmedelssektorn och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge berörda myndigheter ett tydligare främjandeuppdrag för svensk livsmedelsproduktion och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdatera vägledningarna för det generella biotopskyddet och utöka möjligheterna till tidsbegränsat undantag för nyanlagda småbiotoper och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla regelverken för småskaliga livsmedelsproducenter genom att höja gränserna för små mängder vid försäljning, likställa försäljning via närliggande gårdsbutiker med direktförsäljning samt underlätta små producenters deltagande i offentlig upphandling, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för förflyttningsregistrering av får och getter i syfte att minska den administrativa bördan och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa de krav som finns på att dokumentera skördedag för vall och ensilage och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att odling och användning av industrihampa ska underlättas och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka produktionen av svenska biodrivmedel, biogas, fossilfri mineralgödsel och inhemskt proteinfoder och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka incitamenten för lantbrukare att genomföra åtgärder som minskar metanutsläppen från animalieproduktionen och tillkännager detta för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka investeringarna i jordbrukets vatteninfrastruktur, såsom bevattningsdammar, täckdikning och vattenlagring, och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör stärka de förebyggande åtgärderna och bekämpningsinsatserna mot invasiva främmande arter i jordbrukslandskapet och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet med att utveckla hållbara alternativ till växtskyddsmedel som innehåller PFAS och verka för att PFAS förbjuds i växtskyddsmedel inom EU och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU:s fortsatta reglering av växter framtagna med nya genomiska tekniker inte skapar onödiga hinder för användningen av tekniken och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka möjligheterna till ägar- och generationsskiften inom de gröna näringarna genom förbättrade finansieringslösningar och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka naturbruksutbildningar, yrkesutbildningar och lärlingsutbildningar som är viktiga för livsmedelskedjans kompetensförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla arbetskraftsinvandringen för företag inom livsmedelssektorn och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka en utveckling där nationella särlösningar inom CAP snedvrider konkurrensen på den inre marknaden och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i förhandlingarna om EU:s gemensamma jordbrukspolitik efter 2027 ska verka för att stödet till lantbruket bibehålls på minst dagens nivå och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nästa CAP ska bidra till innovation, digitalisering och konkurrenskraft och tillkännager detta för regeringen.

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra långsiktig finansiering av Leader och landsbygdsutveckling inom CAP och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja EU:s djurskyddsregler till en nivå som bättre motsvarar svenska krav och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna den svenska beteslagstiftningen samtidigt som regelverket moderniseras och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla och stärka användningen av djurvälfärdsersättningar för att främja bete, biologisk mångfald och konkurrenskraft i animalieproduktionen och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det internationella arbetet för en ansvarsfull antibiotikaanvändning inom djurhållningen och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka veterinärservicen i hela landet och underlätta för fler privata veterinärer att delta i jourberedskapen och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad transparens och jämförbarhet och stärkt konsumentskydd inom djursjukvården och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra relevanta förslag i utredningen En stärkt hästnäring – för företagande, jämställdhet, jämlikhet och folkhälsa (SOU 2025:58) i syfte att stärka hästnäringens konkurrenskraft och öka företagandet på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att integrera fritidsodlingens betydelse för livsmedelsberedskapen i livsmedelsstrategin och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka egendomsskyddet för skogs- och markägare i regeringsformen och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att markägare ska ges full ekonomisk ersättning när det allmänna avsevärt försvårar pågående markanvändning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersättningsmark ska kunna erbjudas som alternativ till ekonomisk ersättning för enskilda skogsägare när brukanderätten inskränks och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att formellt skydd av skog som huvudregel ska ske frivilligt och på markägarens initiativ och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla fler flexibla och tidsbegränsade skyddsformer som möjliggör visst brukande och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla systemet med väntansavtal och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera artskyddet för att skapa ett tydligare, mer förutsebart och rättssäkert regelverk för skogsägare och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att enskilda skogsägare inte ska bära en orimlig bevisbörda för att bevisa sin rätt att fortsätta med en pågående markanvändning och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över Sveriges tillämpning av EU:s fågeldirektiv så att den inte går längre än vad unionsrätten kräver och direktivet tillämpas på ett sätt som inte orsakar långtgående intrång i privatägd mark genom generella förbud och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda den svenska tillämpningen av begreppet berörd allmänhet enligt Århuskonventionen och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att effektivisera överklagandeprocesserna för beslut som rör skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modernisera regelverken för bland annat gödsling, askåterföring och användning av skogsodlingsmaterial för att stärka den skogliga tillväxten och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt mål för ökad hållbar skoglig tillväxt och tillkännager detta för regeringen.

48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en långsiktig nationell bioekonomistrategi och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påbörja en långsiktig försäljning av Sveaskogs produktiva skogsmark till privata och lokala ägare samtidigt som områden med höga naturvärden långsiktigt skyddas och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skogsnäringens roll i totalförsvaret, inkludera skogens värdekedja i beredskapssystemet och utse Skogsstyrelsen till beredskapsmyndighet och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen aktivt ska verka för nationellt handlingsutrymme i skogsfrågor inom EU och försvara den svenska skogsmodellen och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s naturrestaureringsförordning ska genomföras på ett sätt som inte i onödan tar produktiv skogsmark ur bruk och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka viltförvaltningsdelegationernas roll i den svenska viltförvaltningen samt se över deras sammansättning och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om jakt, jakttider och viltförvaltning i större utsträckning ska fattas nära dem som berörs och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stegvis utveckla älgförvaltningen till en flerartsförvaltning för klövvilt och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kraftigt minska den svenska vildsvinsstammen till en långsiktigt hållbar nivå och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare förenkla regelverket för försäljning av vildsvinskött och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra tidsbegränsade och geografiskt avgränsade system med skottpengar på vildsvin vid allvarliga viltskador eller sjukdomsutbrott och tillkännager detta för regeringen.

59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt mål för att minska antalet viltolyckor med vildsvin inblandade och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en översyn och revidering av EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektivet för att möjliggöra en mer ändamålsenlig jakt och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en ny utredning för att långsiktigt lösa frågor om jakt och fiske i fjällområdena efter Girjasdomen och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att förvaltningen av vargstammen sker i enlighet med de mål och intervall som riksdagen beslutat om och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla och påskynda beslut om skyddsjakt på rovdjur och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera paragraf 28 i jaktförordningen för att ge ett tydligare skydd för hundar och tamdjur vid rovdjursangrepp och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en nationell viltmyndighet med ansvar för bland annat viltförvaltning, jakttidsfrågor, skjutbanor och vapenlicensärenden och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modernisera vapenlagstiftningen genom införandet av vapenbyteslicenser och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för skjutbanor genom mer proportionerliga miljö- och bullerregler, stärkt stöd till ideella föreningar samt ökad tillgång till skjutbanor som en del av totalförsvarets infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.

Konkurrenskraftigt jordbruk

Mer svensk mat, starkare beredskap och bättre villkor för jordbruket

Svenskt jordbruk är en strategisk framtidsnäring. Det producerar mat, energi och råvaror, skapar jobb och exportintäkter, bidrar till öppna landskap och biologisk mångfald och utgör en central del av Sveriges beredskap. I dag råder inga tvivel om att förmågan att producera mat i Sverige är en fråga om nationell säkerhet. Sverige behöver därför öka sin inhemska matproduktion och det behöver ske genom betydligt bättre villkor för de företagare som producerar maten. Alltför många lantbrukare vittnar om pressad lönsamhet, stigande kostnader och växande regelbörda. Vi behöver göra det mer lönsamt att investera, expandera och anställa inom svenskt jordbruk.

För att stärka jordbrukets konkurrenskraft vill Centerpartiet sänka företagens kostnader och avgifter. Bland annat vill vi införa ett permanent jordbruksavdrag för det svenska jordbruket i linje med förslaget i utredningen *Vägen mot fossiloberoende jordbruk (SOU 2021:67)*. Jordbruket är en av Sveriges mest kapitalintensiva näringar samtidigt som lönsamheten ofta är lägre än i jämförbara sektorer. Ett jordbruksavdrag skulle stärka konkurrenskraften och förbättra investeringsförutsättningarna.

Erfarenheter från pandemin, energikrisen och Rysslands krig mot Ukraina visar att dagens livsmedelsproduktion är beroende av fungerande leveranskedjor. Sverige behöver stärka beredskapen genom att förbereda svenska gårdar för kris och krig och bygga upp strategiska lager av kritiska insatsvaror för jordbruket såsom drivmedel, gödsel, utsäde och vissa foder. Det minskar sårbarheten vid kriser och stärker livsmedelsförsörjningen.

Tidöregeringen presenterade under föregående mandatperiod en Livsmedelsstrategi 2.0, men strategin saknar konkreta och mätbara mål för att stärka svensk livsmedelsproduktion. I en tid när omvärlden präglas av ökad osäkerhet och många länder stärker sin försörjningsberedskap räcker inte allmänt hållna ambitioner. Sverige behöver en tydlig färdriktning för att öka den inhemska livsmedelsproduktionen. Centerpartiet vill därför införa ett nationellt mål om att Sverige ska producera minst 80 procent av de livsmedel som vi har goda förutsättningar att framställa. Målet skulle stärka vår försörjningsförmåga, minska sårbarheten vid internationella kriser och ge långsiktiga förutsättningar för investeringar, innovation och tillväxt i hela livsmedelskedjan.

Den offentliga sektorn har ett viktigt ansvar för att bidra till en ökad inhemsk livsmedelsproduktion. Genom att i högre grad efterfråga livsmedel som producerats i enlighet med svenska miljö-, klimat- och djurskyddskrav kan offentliga upphandlingar bidra till ökad produktion, förbättra beredskapen och främja måltider av hög kvalitet i skola, vård och omsorg.

Stärkt forskning och innovation

Centerpartiet vill göra Sverige till ett ledande matland genom en konkurrenskraftig, innovativ och hållbar livsmedelsproduktion. För att nå dit krävs kraftfulla satsningar på forskning och innovation i hela livsmedelskedjan. Nya växtsorter, precisionsjordbruk, digitalisering, ai och resurseffektiva produktionsmetoder kan bidra till både ökad produktivitet och minskad miljö- och klimatpåverkan.

Samverkan mellan lantbrukare, livsmedelsföretag, universitet och forskningsinstitut behöver stärkas för att forskning snabbare ska kunna omsättas i praktisk nytta. Fler testbäddar, demonstrationsgårdar och innovationsmiljöer kan påskynda utvecklingen och spridningen av nya lösningar i sektorn.

För att Sverige ska kunna ta tillvara den tekniska utvecklingens möjligheter behöver också regelverk som i onödan försvårar införandet av ny teknik moderniseras. Tillgången till innovationsstöd, riskkapital och andra finansieringsformer behöver även den förbättras, särskilt för små och medelstora företag i livsmedelskedjan.

Förenkla för företagen i livsmedelskedjan

Svenska lantbrukare möter i dag en omfattande administrativ börda. Kontroller, dokumentationskrav och olika rapporteringssystem tar tid från företagandet och produktionen. Regeringar har i flera decennier talat om regelförenklingar, men resultaten har varit otillräckliga. Många bönder upplever att vardagen snarare blivit mer komplicerad än enklare. Centerpartiet vill därför genomföra ett verkligt förenklingsarbete som märks på gårdsnivå. Antalet kontroller måste minska, myndigheterna måste samordna sig bättre och digitala lösningar ska användas fullt ut. Det behövs också ett systematiskt arbete för att undvika att de EU-regler som omgärdar jord- och skogsbruket inte tillämpas mer långtgående än nödvändigt i Sverige.

Myndigheter som verkar inom livsmedelssektorn bör ha ett tydligt främjandeuppdrag. Den som vill investera, expandera eller etablera verksamhet ska mötas av myndigheter

som hjälper företag att göra rätt från början. Ett ökat fokus på service, rådgivning och tillväxt är en viktig del av arbetet för att stärka svensk livsmedelsproduktion.

Förenklade regler vid biotopsskydd

Biotopskyddet är viktigt för att bevara den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Småbiotoper som stenmurar, odlingsrösen, åkerholmar, småvatten och våtmarker utgör värdefulla livsmiljöer för många växt- och djurarter. Samtidigt behöver regelverket vara tydligt, förutsebart och anpassat till ett modernt jordbruk. I dag upplever många lantbrukare att vägledningarna är otydliga och att osäkerheten kring vad som omfattas av skydd och vilka åtgärder som kräver dispens skapar onödig administration. Det finns också en risk att lantbrukare avstår från att anlägga nya småbiotoper om dessa efter en kort tid omfattas av ett permanent skydd. Centerpartiet vill därför se uppdaterade vägledningar och utökade möjligheter till tidsbegränsade undantag för nyanlagda biotoper. Det skulle göra det möjligt för fler naturvärden att skapas samtidigt som förutsättningarna för ett aktivt, konkurrenskraftigt och hållbart jordbruk skulle förbättras.

Fler småskaliga livsmedelsproducenter

Småskaliga livsmedelsföretag spelar en viktig roll för svensk matproduktion. De bidrar till innovation, arbetstillfällen och ökad mångfald samtidigt som de ofta stärker lokala ekonomier och besöksnäring. Trots det möter många mindre producenter regelverk som i stor utsträckning är anpassade för betydligt större verksamheter. Det vill Centerpartiet ändra på. Vi vill förenkla regelverken för småskalig produktion, gårdsförädling och gårdsförsäljning. Vi vill höja gränserna för vad som räknas som små mängder vid försäljning och vi anser att försäljning genom en närliggande gårdsbutik ska lyda under samma förenklade regelverk som direktförsäljning. Dessutom vill vi göra det enklare för små producenter att delta i offentliga upphandlingar. I dag stängs många mindre företag ute därför att upphandlingarna är för stora eller för administrativt krävande. Genom att dela upp upphandlingar i mindre delar och förenkla kraven kan fler företag ges möjlighet att konkurrera.

Förenklad förflyttningsregistrering av får och getter

Svensk får- och getnäring är viktig för både livsmedelsproduktionen och skötseln av naturbetesmarker. I dag ska företag inom dessa näringar registrera uppgifter om djurförflyttningar i flera olika system, vilket många upplever som dubbelrapportering

och onödig byråkrati. Enligt Centerpartiet finns det skäl att se över om uppgifter som redan finns i stalljournaler, anläggningsregister och andra digitala system i större utsträckning kan användas för att förenkla regelverket. Genom att samordna rapporteringen bättre kan villkoren för svenska får- och getföretagare förbättras utan att djurhälsan eller smittskyddet försämras.

Slopad byråkrati kring skördedatum för vall och ensilage

Svenska lantbrukare ska kunna ägna mer tid åt produktion och mindre åt administration. I dag måste skördedatum för vall och ensilage dokumenteras när växtskyddsmedel med karenstid har använts, trots att skörden i de flesta fall sker långt efter att karenstiden löpt ut. Kravet upplevs som onödig byråkrati och innebär en risk för sanktioner även när ingen faktisk risk för fodersäkerheten finns. Centerpartiet anser att det därför behöver övervägas om inte dokumentationskravet helt ska avvecklas.

Enklare att odla och använda industrihampa

Industrihampa är gröda med många goda egenskaper. Den kan användas i allt från byggmaterial och textilier till biobaserade produkter, samtidigt som den kräver begränsade insatser av vatten och växtskyddsmedel. Trots det hålls utvecklingen tillbaka av krångliga regelverk och administrativa hinder som försvårar investeringar i odling och förädling. Det är särskilt olyckligt när efterfrågan på hållbara och fossilfria råvaror ökar. Centerpartiet vill därför skapa bättre förutsättningar för odling, förädling och användning av industrihampa.

Ett lönsamt jordbruk i framkant driver den gröna omställningen

Sverige har goda förutsättningar att bedriva ett långsiktigt hållbart jordbruk genom sin rika tillgång till vatten, naturbetesmarker och produktiv jordbruksmark. Vi har även höga krav när det gäller miljö, djurskydd och ansvarsfull antibiotikaanvändning och svenska livsmedel produceras med hög resurseffektivitet och låg klimatpåverkan i ett internationellt perspektiv. Den politiska utgångspunkten bör därför vara att en ökad svensk livsmedelsproduktion är en del av lösningen på de globala klimat- och miljöutmaningarna, inte något som ska motverkas. Dessvärre har svensk politik alltför ofta präglats av kortsiktighet. Jordbrukare som vill investera i ny teknik, energieffektivisering, fossilfria drivmedel eller biogasproduktion har tvingats möta osäkra villkor och otillräckliga incitament trots att den gröna omställningen kräver

omfattande investeringar med återbetalningstider som sträcker sig över decennier. Centerpartiet vill se långsiktiga och förutsägbara spelregler som ger lantbrukare och livsmedelsföretag trygghet att investera, utveckla sina verksamheter och bidra till ett mer hållbart och konkurrenskraftigt svenskt jordbruk.

Minskat fossilberoende

En central del i det svenska jordbrukets gröna omställning handlar om att minska beroendet av importerade fossila insatsvaror. Jordbruket är i dag beroende av diesel, gödsel och andra resurser som i stor utsträckning produceras utanför Sveriges gränser. Det innebär både klimatmässiga och säkerhetspolitiska risker. Centerpartiet vill minska det beroendet och för att åstadkomma det krävs flera politiska åtgärder och initiativ.

Biodrivmedel

Sverige har unika förutsättningar att bli en ledande producent av biodrivmedel. Skogen, jordbruket och restprodukterna från livsmedelsindustrin utgör en betydande resurs som i dag inte fullt ut tas tillvara. Centerpartiet vill att jordbrukets omställning ska bygga på svenska lösningar. Vi behöver ta tillvara den potential som finns inom biodrivmedel, biogas och annan bioenergi. Det stärker både klimatet, jordbrukets lönsamhet och Sveriges energisäkerhet. Under de senaste årens internationella kriser har det blivit allt tydligare vilka risker som följer av ett stort beroende av importerade energiråvaror. Centerpartiet vill införa styrmedel som stärker efterfrågan på biodrivmedel, bland annat en biopremie, och genomföra åtgärder som förbättrar lönsamheten för investeringar i biogasproduktion. En ökad användning av biodrivmedel bidrar inte bara till minskade utsläpp. Den skapar också nya affärsmöjligheter på landsbygden.

Gödsel

Tillgång till gödsel är en grundläggande förutsättning för en konkurrenskraftig svensk livsmedelsproduktion. Utan tillräcklig växtnäring riskerar skördarna att minska kraftigt, vilket skulle försvaga både livsmedelsförsörjningen och beredskapen. Centerpartiet vill därför stärka förutsättningarna för en cirkulär användning av näringsämnen i livsmedelssystemet samt förbättra förutsättningarna för biologisk kvävefixering. Sverige bör även verka för att skapa bättre förutsättningar för en inhemsk och fossilfri produktion av mineralgödsel. Det förutsätter konkurrenskraftiga villkor för

investeringar, tillgång till el till konkurrenskraftiga priser samt regelverk som främjar innovation och resurseffektivitet.

Proteingrödor

För att minska beroendet av importerat proteinfoder behöver svenska lantbrukare och foderföretag ges bättre ekonomiska förutsättningar att investera i nya lösningar. Det kräver förutsättningar att producera de proteinråvaror som efterfrågas av både livsmedels- och fodersektorn, däribland åkerbönor, ärter och andra baljväxter. Centerpartiet vill se satsningar på forskning, innovation och kunskapsöverföring inom växtförädling, odlingssystem, förädlingsteknik och nya användningsområden för svenska proteingrödor. En ökad tillgång till svenskproducerade vegetabiliska proteiner stärker självförsörjningsgraden och livsmedelsberedskapen. Samtidigt skapar det nya affärsmöjligheter på landsbygden och ett högre förädlingsvärde i livsmedelskedjan. Mer varierade växtföljder är också positivt för miljön.

Minskade metanutsläpp

Metanutsläpp från nötkreatur utgör en betydande del av jordbrukets klimatpåverkan. Centerpartiet ser en potential att minska metanutsläppen genom åtgärder som förbättrad djurhälsa, utvecklat avelsarbete, effektivare produktionssystem och innovativa lösningar för hantering av stallgödsel. Ny teknik som minskar metanavgången från gödsel kan bidra till lägre utsläpp samtidigt som näringsförlusterna minskar och växtnäringen tas till vara mer effektivt. Sådana lösningar kan vara ett värdefullt komplement till satsningar på exempelvis biogasproduktion och andra klimatåtgärder inom lantbruket.

I dag är de ekonomiska drivkrafterna för många metanreducerande åtgärder begränsade, eftersom de ofta inte leder till ökade intäkter som motsvarar investerings- och driftskostnaderna. Därför behövs bättre förutsättningar för lantbrukare att investera i teknik och metoder som minskar jordbrukets klimatpåverkan. Genom riktade stöd, ersättningssystem och andra ekonomiska incitament vill Centerpartiet ge fler gårdar möjlighet att genomföra åtgärder som både minskar metanutsläppen och stärker resurseffektiviteten i produktionen.

Vatten, klimatanpassning och robusthet

Klimatförändringarna märks redan i det svenska jordbruket. Torka, skyfall och översvämningar blir allt vanligare och ställer nya krav på jordbrukets motståndskraft.

Samtidigt är tillgången till vatten avgörande för både skördar och livsmedelsberedskap. Centerpartiet anser att klimatanpassning måste bli en betydligt högre prioriterad fråga än vad den varit under senare år. Regeringen har infört vissa stöd till vatteninfrastruktur, men investeringstakten är fortfarande för låg. De stöd som finns är ofta krångliga, oflexibla eller för dåligt anpassade till verkligheten på svenska gårdar. Centerpartiet vill därför kraftigt höja ambitionerna för det svenska jordbrukets vatteninfrastruktur. Särskilt viktigt är satsningar på täckdikning, bevattningsdammar, återvätning där det är lämpligt samt förbättrade möjligheter att lagra vatten i landskapet.

Invasiva främmande arter i jordbrukslandskapet

I takt med att klimatet förändras och temperaturerna stiger ökar möjligheterna för arter som inte naturligt hör hemma i svenska och nordiska ekosystem att etablera sig och spridas. Det riskerar att tränga undan inhemska arter, försämra ekosystemens funktion och öka kostnaderna för jordbruket. Exempelvis kan det handla om invasiva främmande ogräs eller skadegörare som orsakar betydande skador på biologisk mångfald och livsmedelsproduktion.

Även om invasiva främmande arter ännu inte utgör ett lika stort problem i Sverige som i många andra länder är hotet växande. För att minska risken för nya etableringar och begränsa spridningen av arter som redan finns i landet behöver Sverige bedriva ett aktivt och långsiktigt förebyggande arbete. Framför allt behöver bekämpningsinsatserna förstärkas och samordnas bättre. Det finns också behov av en nationell strategi som tydliggör ansvarsfördelning, prioriteringar och långsiktiga mål för arbetet mot invasiva främmande arter i jordbrukslandskapet.

PFAS inom jordbruket

Enligt Kemikalieinspektionen finns det för närvarande 29 verksamma ämnen som definieras som PFAS och är godkända inom EU, varav 18 används i växtskyddsmedel som är godkända i Sverige. Det innebär att PFAS inte är ovanligt inom den kemiska växtskyddsarsenalen, även om merparten av alla växtskyddsmedel inte innehåller PFAS.

Centerpartiet ser betydande hälsorisker med PFAS och då behöver utgångspunkten vara att farliga ämnen inte ska spridas. Det gäller särskilt som PFAS är svårnedbrytbart och brukar kallas för ”evighetskemikalier”. Det är därför viktigt att det tas fram ersättningar

inom jordbruket som inte är skadliga för hälsan. Vi vill gynna forskning och växtförädling för att ta fram grödor som inte behöver bekämpningsmedel som innehåller PFAS. På sikt vill vi att PFAS ska förbjudas i hela EU.

Vi stödjer den omprövningsprocess som Kemikalieinspektionen redan påbörjat av svenska växtskyddsmedel som innehåller verksamma PFAS-ämnen. Dessa beslut ska fattas av myndigheten senast våren 2028. Om Kemikaliemyndigheten kommer fram till att produkterna inte längre uppfyller kraven för skydd av grundvattnet kommer växtskyddsmedlen att förbjudas. Kemikalieinspektionens omprövning innebär att beslut kommer att kunna fattas utifrån en ordentlig riskbedömning. Det innebär också att det svenska jordbruket får tid att förbereda sig för att ersätta växtskyddsmedlen.

Nya odlingsmöjligheter genom gensaxen

I juni 2026 beslutade EU om ett nytt regelverk som underlättar odling och import av grödor som förädlats med gensaxsteknik. Det är ett välkommet beslut som stärker förutsättningarna för ett konkurrenskraftigt och notståndskraftigt europeiskt lantbruk, men innan regelverket kan börja tillämpas fullt ut ska mer detaljerade bestämmelser fastställas på EU-nivå. Sverige bör följa det arbetet noga för att säkerställa att inga nya hinder uppstår för användningen av gensaxen. Tekniken är inte minst viktig för jordbrukets miljö och klimatanpassning. Exempelvis kan det i framtiden användas för att utveckla potatis med ökad motståndskraft mot bladmögel, vete med minskat kadmiumupptag och kålsorter som bättre klarar extrema värmeböljor.

Unga lantbrukare, generationsskiften och framtidens företagare

Generationsväxlingen är en av svenskt jordbruks största utmaningar. Samtidigt som behovet av ökad livsmedelsproduktion och stärkt beredskap växer närmar sig många lantbrukare pensionsåldern. Vägen in i näringen är svår för många unga framför allt på grund av höga investeringskostnader och begränsad tillgång till kapital. Att köpa mark, byggnader, maskiner och djurbesättningar kräver stora investeringar, samtidigt som lönsamheten inom delar av jordbruket länge varit för svag. Det försvårar ägarskiften och hämmar investeringar, vilket drabbar produktionen och moderniseringen av de gröna näringarna och Sveriges landsbygder.

Centerpartiet vill skapa bättre förutsättningar för nästa generations lantbrukare genom stärkt lönsamhet, förbättrad tillgång till finansiering och investeringsvillkor som är

anpassade till jordbrukets förutsättningar. Förstärkta lånegarantier, riskdelningslösningar och riktade etableringsinsatser är exempel på åtgärder som kan bidra till att fler unga får möjlighet att ta över och utveckla jordbruksföretag.

Ett permanent jordbruksavdrag är också viktigt för att stärka företagens ekonomi och underlätta generationsskiften. Centerpartiet vill dessutom att stöd till unga och nya lantbrukare ska prioriteras inom den gemensamma jordbrukspolitiken, CAP.

Kompetensförsörjning för hela livsmedelskedjan

En växande livsmedelsproduktion förutsätter att det finns människor med rätt kompetens. I dag vittnar många företag i livsmedelssektorn om stora svårigheter att rekrytera medarbetare. Bristen på arbetskraft finns i såväl primärproduktionen som i förädlingsindustrin. Det handlar om allt från lantbrukare, djurskötare och maskinförare till slaktare, styckare, livsmedelstekniker och veterinärer.

Kompetensbristen är i dag en av de största tillväxthämmande faktorerna för svensk livsmedelsproduktion. Företag som vill expandera tvingas tacka nej till affärsmöjligheter därför att de inte hittar rätt arbetskraft. Detta är särskilt problematiskt i en tid då Sverige behöver öka sin livsmedelsproduktion och stärka sin försörjningsförmåga.

Centerpartiet vill därför stärka naturbruksutbildningarna och säkerställa att det finns attraktiva utbildningsvägar in i de gröna näringarna och livsmedelsindustrin. Naturbruksprogrammen spelar en avgörande roll för jordbrukets framtida kompetensförsörjning men har under lång tid varit utsatta för ekonomisk press samtidigt som elevunderlaget varierar mellan olika delar av landet. Staten måste ta ett större ansvar för att säkra utbildningarnas långsiktiga förutsättningar.

Samtidigt behöver yrkeshögskolan byggas ut och fler branschnära utbildningar komma till stånd. Livsmedelssektorn är en högteknologisk näring där efterfrågan på kvalificerad kompetens växer snabbt. Utbildningssystemet måste bättre svara mot näringslivets behov.

Centerpartiet vill också reformera lärlingssystemet och göra det enklare för både unga och vuxna att utbilda sig inom de gröna näringarna. Fler utbildningar bör kunna erbjudas lokalt och på distans så att människor kan utbilda sig utan att behöva lämna sin hemort.

Arbetskraftsinvandringen är en annan viktig del av kompetensförsörjningen. Många företag inom jordbruk, skogsbruk, trädgårdsnäring och livsmedelsindustri är beroende av kompetens som inte alltid finns tillgänglig på den svenska arbetsmarknaden. Regeringens skärpta regler för arbetskraftsinvandring riskerar att försvåra kompetensförsörjningen i sektorer där arbetskraftsbristen redan är stor. Centerpartiet vill i stället se ett regelverk som bygger på företagens behov och där lönevillkor säkerställs genom kollektivavtal och seriösa anställningsvillkor.

Framtidens CAP efter 2027

Den gemensamma jordbrukspolitiken, CAP, kommer under kommande år att genomgå omfattande förändringar. Besluten som fattas om nästa programperiod kommer att ha stor betydelse för svensk livsmedelsproduktion, konkurrenskraft, beredskap och landsbygdsutveckling under lång tid framöver.

Centerpartiet anser att utgångspunkten för den framtida jordbrukspolitiken måste vara att Europa behöver mer livsmedelsproduktion, inte mindre. Kriget i vårt närområde, återkommande störningar i globala handelsflöden och ett försämrat säkerhetsläge visar att livsmedelsförsörjningen måste ses som en strategisk fråga för hela unionen.

Vi är därför kritiska till delar av de förslag som riskerar att försvaga CAP:s gemensamma karaktär och leda till en ökad åternationalisering. Om medlemsländerna ges alltför stort utrymme att utforma egna lösningar riskerar konkurrensvillkoren att försämras och den inre marknadens funktion att försvagas. Svenska lantbrukare ska inte behöva konkurrera på olika villkor beroende på hur olika medlemsstater väljer att använda sina budgetmedel.

Centerpartiet vill att stödet till lantbruket även efter 2027 ska ligga på minst samma nivå som i dag. När kostnaderna ökar och kraven på produktionen blir fler vore det djupt olyckligt om resurserna till Europas livsmedelsproduktion samtidigt minskade. Regeringen måste därför inta en offensiv hållning i förhandlingarna om EU:s kommande långtidsbudget.

Vi vill också att CAP i högre grad ska bidra till innovation, digitalisering, forskning och konkurrenskraft. Europas jordbruk behöver bättre verktyg för att möta klimatförändringar, ökad global konkurrens och växande krav på hållbar produktion. Framtidens CAP bör fokusera mer på investeringar och utveckling än på detaljstyrning. Centerpartiet motsätter sig därför generella stödtak och andra modeller som riskerar att

minska produktionen eller skapa felaktiga incitament. Utgångspunkten måste vara att livsmedelsproduktion, företagande och investeringar ska uppmuntras, inte begränsas.

Leader som verktyg för landsbygdsutveckling

Livskraftiga landsbygder skapas inte enbart genom konkurrenskraftiga jord- och skogsbruk. Lokalt företagande, föreningsliv, civilsamhälle och lokal utvecklingskraft spelar minst lika stor roll för landsbygdens framtid. Leader har under lång tid varit ett framgångsrikt verktyg inom CAP för att främja lokal utveckling. Genom att beslut fattas nära människorna och projekten utformas utifrån lokala behov skapas ett starkt engagemang och goda resultat. Leader har bidragit till allt från företagande och turismutveckling till service, kultur och lokal beredskap. Centerpartiet ser därför med oro på att landsbygdsutvecklingens ställning riskerar att försvagas i kommande EU-långtidsbudget. Landsbygdsutveckling får inte bli en restpost när resurserna fördelas mellan olika politikområden. En levande landsbygd kräver långsiktiga investeringar och stabil finansiering.

Ett starkt djurskydd och rättvisa konkurrensvillkor

Sverige har ett av världens starkaste djurskydd och vi tillhör de EU-länder som använder allra minst antibiotika inom animalieproduktionen. Både antibiotikaförsäljningen till djur och förekomsten av antibiotikaresistens hos djur ligger bland de lägsta i Europa. Det är något att vara stolt över och är en viktig del av det svenska jordbrukets identitet. Svenska konsumenter ska kunna känna förtroende för att de livsmedel som produceras i Sverige kommer från djur som hanterats väl och med respekt.

Centerpartiet vill värna det svenska djurskyddet samtidigt som vi säkerställer att svenska företag kan konkurrera på rättvisa villkor. Problemet är inte att svenska krav är för höga. Problemet är att många andra länder har betydligt lägre krav. Därför måste fokus ligga på att höja djurskyddet inom EU. När övriga medlemsländer närmar sig svensk nivå stärks både djurvälfärden och konkurrenskraften för svenska producenter. Det gäller särskilt områden som djurtransporter, antibiotikaanvändning, inhysningssystem och slakt. För att svenska konsumenter ska kunna känna sig trygga med att välja mat av hög kvalitet avseende djurvälfärd och miljö, driver Centerpartiet också frågan om en skärpt ursprungsmärkning inom EU.

Modern beteslagstiftning och kraftfulla djurvälfärdsersättningar

Centerpartiet står bakom den svenska beteslagstiftningen. Betesdriften skapar stora värden för djurvälfärd, biologisk mångfald och öppna landskap. Samtidigt behöver regelverket moderniseras så att hänsyn kan tas till regionala skillnader, väderförhållanden och praktiska förutsättningar på gårdsnivå.

Genom förändrade EU-regler har Sverige fått bättre möjligheter att kompensera lantbrukare för de merkostnader som följer av högre nationella krav på djurvälfärd. Centerpartiet anser att dessa möjligheter bör tas till vara, bland annat genom väl utformade och tillräckligt omfattande djurvälfärdsersättningar kopplade till bland annat beteslagstiftningen. Ersättningarna måste vara enkla att söka och utformas så att de i praktiken kompenserar för de krav som ställs. Rätt utformade djurvälfärdsersättningar gör det möjligt att förena höga ambitioner för djurvälfärden med ett konkurrenskraftigt svenskt jordbruk. Regeringen har under den gångna mandatperioden tagit steg i den riktningen, men mer behöver göras för att stärka lönsamheten i animalieproduktionen, öka antalet betande djur, främja den biologiska mångfalden och öka den svenska livsmedelsproduktionen.

Globalt ledarskap för ansvarsfull antibiotikaanvändning inom djurhållningen

Den globala antibiotikaanvändningen inom djurhållningen har stor inverkan på arbetet mot antimikrobiell resistens. Centerpartiet vill att Sverige tar ledarskap i frågan på global nivå, särskilt inom djurhållning där vi som land kommit väldigt långt, så att behovet av antibiotika minskar, och driva på för skarpare EU-regler. Vi vill också se ökad kunskap, finansiering och tekniköverföring globalt samt verka för ett internationellt avtal för ansvarsfull antibiotikaanvändning, liknande de avtal som finns på klimatområdet. Det behövs även satsningar mot antibiotikaresistens på EU-nivå, bland annat inom ramen för EU:s stora forskningsprojekt.

Veterinärförsörjning och smittskydd

Ett gott djurskydd förutsätter tillgång till veterinär service i hela landet under dygnets alla timmar. Tyvärr har bristen på veterinärer för lantbrukets djur blivit alltmer påtaglig på senare år, särskilt i glesbygdsområden. Det påverkar både djurvälfärden och företagens möjligheter att bedriva verksamhet. Distriktsveterinärerna fyller en viktig funktion, men behöver stöttning. Därför vill vi underlätta för fler privata veterinärer att delta i jourberedskapen och därigenom stärka tillgängligheten. Kompetensförsörjningen

behöver samtidigt förbättras. Fler veterinärer och djursjukskötare måste utbildas och villkoren inom yrket måste utvecklas så att fler väljer att arbeta med lantbrukets djur.

Sveriges goda djurhälsoläge är en viktig konkurrensfördel men också något som ständigt måste försvaras. Utbrotten av afrikansk svinpest och blåtunga har visat hur snabbt nya smittor kan få stora konsekvenser för jordbruket och samhället i stort. Centerpartiet vill stärka beredskapen för framtida smittutbrott innan det är för sent. Det handlar om fungerande övervakning, tydliga ansvarsförhållanden, effektiva smittskyddsåtgärder och en stark nationell beredskap för att hantera nya sjukdomshot.

Åtgärder för stigande kostnader inom djursjukvården

Kostnaderna för djursjukvård har ökat kraftigt under senare år samtidigt som marknaden präglas av ökad koncentration och begränsad prisjämförelse mellan olika vårdgivare. För många djurägare är det svårt att i förväg få en tydlig bild av vad en undersökning eller behandling kommer att kosta, vilket försvårar möjligheten att fatta välgrundade beslut och hämmar konkurrensen på marknaden. Därför behövs stärkt tillsyn och en ökad transparens kring priser och bättre möjligheter för djurägare att fatta informerade beslut. Centerpartiet vill se nationella behandlingsrekommendationer och standardiserade åtgärdspaket för vanliga diagnoser, framtagna i samverkan med professionen. Det skulle göra priser mer jämförbara utan att inskränka veterinärens medicinska ansvar. Den utredning som har tillsatts av regeringen för att analysera en utvidgad konsumenttjänstlag så att den också omfattar behandling och förvaring av levande djur, såsom veterinärbehandling och annan vård av djur, kan också den potentiellt bidra till att stärka djurägarnas ställning, enligt Centerpartiet.

Stärkt hästnäring för tillväxt och utveckling

Centerpartiet ser hästnäringen som en självklar del av de gröna näringarna. Hästföretag skapar jobb och företagande inom bland annat uppfödning, utbildning, träning, turism, service och foderproduktion, samtidigt som de bidrar till levande landsbygder i hela landet. Trots det möter många företagare regelhinder, långa processer och svårigheter att få del av stöd på likvärdiga villkor. I utredningen *En stärkt hästnäring – för företagande, jämställdhet, jämlikhet och folkhälsa (SOU 2025:58)* konstateras att det finns behov av åtgärder som stärker näringens konkurrenskraft och utvecklingsmöjligheter. Centerpartiet vill att regeringen tar vara på slutsatserna i utredningen och återkomma med konkreta åtgärder för att förbättra företagsklimatet för hästföretag, stärka deras möjligheter att ta del av relevanta stödformer samt säkerställa

att hästnäringens behov och betydelse beaktas i samhällsplanering och landsbygdspolitik.

Fritidsodling som en del av livsmedelsberedskapen

Livsmedelsberedskap handlar inte enbart om kommersiell produktion. Kunskap om odling och livsmedelsförsörjning hos befolkningen är också en viktig del av samhällets motståndskraft. Intresset för fritidsodling har ökat under senare år. Allt fler människor odlar grönsaker, frukt och bär för eget bruk. Det bidrar inte bara till ökad självförsörjning på hushållsnivå utan också till ökad kunskap om matproduktion och naturresurser. Centerpartiet anser därför att fritidsodlingens betydelse för livsmedelsberedskapen bör uppmärksammas tydligare i den nationella livsmedelsstrategin och att det genomförs satsningar på kunskap om odling och beredskap genom studieförbund, civilsamhälle och andra folkbildande aktörer. Även Sveriges lantbruksuniversitet bör ges en tydligare roll som kunskapsmotor och expertcentrum för fritidsodling. Ett samhälle där fler människor har kunskap om hur mat produceras står starkare vid kriser och får samtidigt en djupare förståelse för jordbrukets betydelse. Fritidsodling är därför inte bara en fritidssysselsättning utan också en viktig del av Sveriges långsiktiga livsmedelsberedskap.

En skogspolitik för frihet, tillväxt och ansvar

Skogen spelar en avgörande roll för Sverige. Den bidrar med jobb, exportintäkter, energi, biologisk mångfald, klimatnytta och en levande landsbygd. Över 300 000 skogsägare tar också ansvar för att bruka och utveckla den svenska skogen. Genom generationer har de byggt upp den skogsresurs som vi har i dag och som utgör grunden för stora delar av Sveriges välstånd.

Centerpartiet vill se en skogspolitik som bygger vidare på utgångspunkten frihet under ansvar. Det är en modell som har tjänat Sverige väl. Sedan den nuvarande skogspolitiken infördes på 1990-talet har både miljöhänsynen och tillväxten i skogen utvecklats positivt. Skogen har blivit en allt viktigare del av klimatomställningen samtidigt som den fortsätter att skapa jobb och företagande i hela landet.

Centerpartiet värnar även de jämställda produktions- och miljömål som ska prägla svensk skogspolitik. Den balansen ska ligga fast. Samtidigt krävs reformer för att stärka äganderätten, minska regelkrånglet och ge skogsägare större möjligheter att bidra till

klimatomställningen, den växande bioekonomin och Sveriges beredskap. Sveriges skogar måste också klimatanpassas.

Stärkt ägande- och brukanderätt

För den som äger skog handlar äganderätten om möjligheten att investera långsiktigt, planera för generationsskiften och utveckla sin fastighet utan rädsla för oförutsägbara myndighetsbeslut. Under senare år har många skogsägare upplevt en växande osäkerhet kring vilka åtgärder som är tillåtna och vilka krav som kan ställas från myndigheter. Inte minst har utvecklingen inom artskyddsområdet bidragit till att försvaga tilltron till rättssystemet och minska förutsägbarheten för markägare.

Centerpartiet ser ett behov av ett förstärkt grundlagsskydd för äganderätten och att det arbete som påbörjades under Tidöregeringen fullföljs. Den som investerar i svensk skog ska kunna känna trygghet i att spelreglerna består över tid. Centerpartiet vill stärka ägande- och brukanderätten genom att dels förstärka egendomsskyddet, dels säkerställa att markägare får full ekonomisk ersättning när samhället begränsar brukandet av mark. Myndighetsutövningen ska präglas av proportionalitet, rättssäkerhet och likabehandling. När skogsägare nekas att bruka sin mark ska ersättning inte heller vara beroende av tillfälliga budgetprioriteringar. Staten måste ta fullt ansvar för de kostnader som följer av politiskt beslutade inskränkningar i äganderätten. Även ersättningsmark bör kunna erbjudas enskilda skogsägare som alternativ till ekonomisk ersättning.

Effektiv naturvård i samarbete med markägarna

Sverige behöver en stark naturvård som bygger på samarbete med markägarna och där politikens och myndigheternas främsta prioritet är att maximera den sammanlagda miljönyttan inte att ensidigt fokusera på mängden formellt skyddade hektar. Den största skogsarealen består av produktionsskogar och även dessa skogar måste få plats i miljöarbetet. Dessutom är redan i dag många skyddade områden i behov av aktiva naturvårdsinsatser för att de biologiska värdena ska kunna utvecklas långsiktigt, något som Centerpartiet länge påtalat och efterlyst politiska åtgärder för.

Formellt skydd av värdefull skog ska som huvudregel vara frivilligt för markägaren och i dessa fall bör naturvårdsavtal och andra flexibla skyddsformer kunna användas i större utsträckning än i dag. Centerpartiet vill även utveckla fler skyddsformer som exempelvis kan vara tidsbegränsade, ge årlig ersättning eller möjliggör jakt och visst

brukande. Formellt skydd av skog ska också mycket enklare kunna ske på initiativ från markägaren själv.

Under januariavtalet drev Centerpartiet igenom en frivillig avtalsform, s.k. väntansavtal, för markägare som är aktuella för ett formellt skydd av skog. Syftet är att markägaren ska få ersättning under tiden som skyddsprocessen pågår. Vid utgången av 2025 hade Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket tecknat knappt 300 gällande väntansavtal i hela landet. För att öka markägares vilja att medverka till skydd av värdefull skog anser Centerpartiet att systemet bör utvecklas. Ersättningsnivån är låg i förhållande till de ekonomiska värden som kan vara bundna i skogen, samtidigt som processerna för formellt skydd ofta drar ut på tiden. Därför bör ersättningen ses över och väntansavtal kunna användas mer flexibelt under längre handläggningsprocesser. Ett mer attraktivt och förutsägbart system skulle stärka markägarnas förtroende, minska konflikter och underlätta arbetet med att bevara skogar med höga naturvärden.

Ett artskydd som fungerar i praktiken

Ingen fråga har under senare år skapat större frustration bland svenska skogsägare än artskyddet. Det som från början var avsett att skydda hotade arter har i praktiken utvecklats till ett regelverk som många upplever präglas av otydlighet, omfattande administration och utdragna juridiska processer. Centerpartiet står bakom ambitionen att skydda hotade arter och värdefulla livsmiljöer. Problemet ligger inte i målet, utan i hur lagstiftningen tillämpas.

Myndigheternas hantering av avverkningsanmälningar har successivt kommit att få karaktären av tillståndsprövningar. Det har bidragit till fler överklaganden, längre handläggningstider och ökade kostnader för enskilda markägare. Centerpartiet vill fortsätta reformera artskyddet så att det blir tydligare, mer förutsebart och mer rättssäkert. Enskilda skogsägare ska inte bära en orimlig bevisbörda för att bevisa sin rätt att fortsätta med en pågående markanvändning. Utgångspunkten ska vara att pågående markanvändning får fortsätta och att det måste vara den som vill förbjuda markanvändningen som har bevisbördan.

Fåglar eller nationellt fridlysta arter ska inte heller kunna hindra pågående markanvändning på ett sätt som saknar proportionalitet eller rimlig koppling till artens bevarandestatus. Uppmärksammade fall, bland annat rörande tretåig hackspett, visar att Sveriges tillämpning av EU:s fågeldirektiv behöver ses över. I flera avseenden har den svenska rättstillämpningen utvecklats i en mer långtgående riktning än vad EU-rätten

kräver. Sverige bör därför återgå till en tillämpning som bättre överensstämmer med direktivens ursprungliga syfte och som ger större utrymme för ett hållbart och aktivt skogsbruk. Livsmiljöer för fåglar bör endast utgöra ett absolut hinder mot skogsbruk när området omfattas av ett formellt skydd. På så sätt kan Sverige uppnå en mer ändamålsenlig och proportionerlig tillämpning av fågeldirektivet, i linje med hur regelverket tillämpas i många andra europeiska länder.

Se över Århuskonventionens tillämpning

Antalet överklaganden kopplade till skogsbruk har ökat kraftigt de senaste åren. Processerna blir ofta långa och kostsamma för markägare samtidigt som kopplingen mellan den klagande organisationen och den aktuella platsen ibland är mycket svag. Centerpartiet anser därför att det finns behov av att se över den svenska tillämpningen av Århuskonventionen. Miljöorganisationer ska fortsatt kunna bidra till miljöarbetet och bevaka viktiga naturvärden, men regelverket måste vara rimligt avvägt. Möjligheterna till nationella begränsningar bör analyseras och reglerna för vem som ska anses vara berörd allmänhet bör utvärderas. Överklagandeprocesserna behöver bli mer effektiva, förutsebara och rättssäkra.

Ökad tillväxt för klimatet och bioekonomin

Centerpartiet ser stora möjligheter att öka den svenska skogens tillväxt. Högre tillväxt stärker både klimatet, råvaruförsörjningen och den svenska ekonomin. Vi vill därför införa ett tydligare fokus på tillväxtfrågor inom svensk skogspolitik. Bättre föryngring, förädlat plantmaterial, effektivare skogsskötsel och ökad klimatanpassning kan sammantaget bidra till betydande ökningar av den framtida produktionen. För att ha något att sträva emot vill Centerpartiet införa ett nationellt mål för ökad hållbar skoglig tillväxt.

Vi vill också att klimatnyttan från skogen mäts bredare än i dag. Debatten fokuserar ofta ensidigt på kolinlagringen i stående skog. Minst lika viktig är skogens förmåga att ersätta fossila material, drivmedel och produkter. Ett trähus lagrar kol under lång tid. Biodrivmedel från skogsråvara kan minska beroendet av importerad fossil energi. Biobaserade textilier, kemikalier och byggmaterial kan ersätta fossilbaserade alternativ. Denna substitutionsnytta måste ges större vikt i de politiska beslut som rör skogen.

En bioekonomistrategi för Sverige

Skogen är grunden för en växande svensk bioekonomi. Här finns stora möjligheter att skapa jobb, stärka exporten och minska klimatutsläppen. Centerpartiet vill genomföra bioekonomiutredningens förslag i *En hållbar bioekonomistrategi – för ett välmående fossilfritt samhälle, SOU 2023:84* och ta fram en nationell bioekonomistrategi som sträcker sig över flera mandatperioder. Strategin ska stärka utvecklingen av biodrivmedel, träbyggande, biobaserade material och kemikalier, textilier från skogsråvara, forskning, innovation och teknikutveckling.

Levande familjeskogsbruk och fler lokala ägare

Familjeskogsbruket är ryggraden i många landsbygder. Det bidrar till lokalt företagande, investeringar och levande bygder. Centerpartiet vill stärka det privata ägandet genom att över tid sälja Sveaskogs produktiva, icke skyddsvärda skogsmark till privatpersoner, allmänningar, besparingsskogar och andra lokala ägare. Försäljningen bör genomföras successivt under en längre tid och skapa tusentals nya skogsägare. Mark med höga naturvärden bör samtidigt samlas i en särskild stiftelse med naturvårdande uppdrag. På så sätt kan naturvården stärkas samtidigt som ägarmångfalden ökar och familjeskogsbruket får bättre förutsättningar att utvecklas. Delar av värdet som frigörs bör användas för att finansiera de gröna näringarnas omställning till ökad produktion, fossilfri teknik, stärkt konkurrenskraft och ökad beredskap (se avsnitt XXX).

Skogen i totalförsvaret

I en orolig omvärld blir skogens betydelse för Sveriges motståndskraft allt tydligare. Skogen bidrar med energi, drivmedel, byggmaterial, råvaror och arbetstillfällen som är avgörande för försörjningsberedskapen. Centerpartiet vill att skogsbruket och hela dess värdekedja integreras bättre i totalförsvaret. Skogsstyrelsen bör exempelvis utses till beredskapsmyndighet och få ett tydligare ansvar för att samordna beredskapsfrågor inom sektorn. Lagstiftningen behöver också moderniseras så att myndigheter kan agera snabbt vid stormskador, skogsbränder, insektsangrepp och andra omfattande störningar.

Svensk skogspolitik ska beslutas i Sverige

EU:s inflytande över skogspolitiken har ökat under de senaste decennierna. Centerpartiet anser att det är en problematisk utveckling. Svensk skogspolitik ska utformas i Sverige och anpassas till svenska förhållanden. Vi vill därför arbeta aktivt

inom EU för att försvara den svenska skogsmodellen och öka det nationella handlingsutrymmet. Samtidigt vill vi att EU tar fram en europeisk handlingsplan för bioekonomi som tydligt erkänner skogens avgörande betydelse för klimatomställningen, energiförsörjningen, industrins konkurrenskraft och Europas strategiska självständighet.

Naturrestaureringslagstiftning med respekt för svenska förhållanden

Centerpartiets grundläggande utgångspunkt är att Sverige ska genomföra EU-direktiv och annan EU-lagstiftning på den miniminivå som krävs. Endast när det finns starka skäl bör Sverige gå längre än vad EU-rätten förutsätter. På så sätt säkerställs proportionalitet, konkurrenskraft och hänsyn till svenska förhållanden. Dessa principer bör även vägleda genomförandet av EU:s naturrestaureringsförordning. Naturrestaurering kan bidra till viktiga miljö- och naturvärden, men genomförandet får inte ske på ett sätt som i onödan begränsar brukandet av produktiv skogsmark eller försämrar förutsättningarna för ett hållbart och aktivt svenskt skogsbruk. Centerpartiet anser därför att naturrestaureringsförordningen ska genomföras på ett sätt som motsvarar EU:s minimikrav och som värnar både biologisk mångfald och skogsägarnas möjlighet att bruka och utveckla sin mark.

En hållbar jakt och viltvård

Grunden för en välfungerande viltförvaltning är en välorganiserad och aktiv jägarkår. Svenska jägare och deras organisationer har ett stort engagemang och en central roll i en långsiktigt hållbar förvaltning av våra viltstammar. Politikens roll är att se till att det finns goda förutsättningar för jägarkåren att verka och bidra till en hållbar förvaltning med mindre regelkrångel och effektiva beslutsprocesser. Svenskt beslutsfattande i jaktfrågor ska så långt som det är möjligt vara en nationell kompetens och inte styras från EU.

Viltförvaltningsdelegationerna är det regionala organ vid länsstyrelserna där företrädare för bland annat jakt, naturvård, friluftsliv, jordbruk, skogsbruk och politik samverkar kring frågor om viltförvaltning. Delegationerna beslutar bland annat om övergripande riktlinjer för förvaltningen av stora rovdjur. De behövs för att skapa lokal och regional förankring i viltpolitiken, väga olika samhällsintressen mot varandra och öka legitimiteten i besluten. Genom delegationerna kan kunskap från dem som berörs av viltets påverkan tas till vara och bidra till en mer balanserad och långsiktigt hållbar

förvaltning. Centerpartiet vill stärka viltförvaltningsdelegationernas roll och skapa en bättre balans i deras sammansättning mellan olika intressen. Beslut som rör jakt, jakttider och viltförvaltning ska i större utsträckning fattas nära dem som berörs.

Den decentraliserade älgförvaltningen anser Centerpartiet i grunden fungerar bra. Den möjliggör att anpassa avskjutningsmålen efter såväl älgstammens storlek som betesskador, lokala förhållanden m.m. Det som framför allt behöver åstadkommas framöver är en mer modern samförvaltning av klövviltet. På senare år har älgstammen minskat i många områden och konkurrensen om fodret från andra hjortdjur ökat. Centerpartiet ser behov av att stegvis utveckla dagens älgförvaltning till en flerartsförvaltning som utgår från den samlade populationen av älg, kronhjort, dovhjort och rådjur samt deras totala betestryck. Målet ska vara livskraftiga stammar, minskade skador och en hållbar jakt med bred lokal förankring.

Kraftigt minskad vildsvinsstam

Den svenska vildsvinsstammen har vuxit kraftigt under de senaste decennierna och bidrar till tusentals trafikolyckor varje år och innebär betydande kostnader för de areella näringarna. Även privata trädgårdar, golfbanor och andra grönytor drabbas i allt större utsträckning. En tät vildsvinsstam ökar därtill risken för spridning av allvarliga djursjukdomar som afrikansk svinpest, vilket kan få stora konsekvenser för svensk livsmedelsproduktion och försörjningsberedskap. Centerpartiet anser att den svenska vildsvinsstammen behöver reduceras kraftigt till en mer hållbar nivå. Samtidigt ska vildsvinet fortsatt betraktas som en del av den svenska faunan och förvaltas som en resurs. Målet är inte att utrota vildsvinen utan att minska de skador och risker som den stora stammen orsakar.

För att åstadkomma en kraftigt minskad vildsvinsstam vill Centerpartiet stärka den lokala och regionala samverkan mellan markägare, jägare och myndigheter. Det behövs även starkare ekonomiska drivkrafter för ökad avskjutning. Centerpartiet vill förenkla regelverket för försäljning av vildsvinskött. Trots att reglerna på senare år har lättats kvarstår betydande administrativa krav som begränsar möjligheten att få ut mer vildsvinskött på marknaden. Genom att göra det enklare för jägare att sälja vildsvinskött till restauranger, butiker, offentliga kök och privatpersoner kan efterfrågan öka och jakten bli mer lönsam. På så sätt kan vildsvinsstammen minska samtidigt som svenskproducerat viltkött tas till vara som livsmedelsresurs.

Generella system med skottpengar på vildsvin är inget som Centerpartiet förordar eftersom sådana system riskerar att bli mycket kostsamma och i vissa fall även kan ge oönskade effekter på populationen. Däremot bör det finnas möjlighet att under begränsad tid och inom avgränsade områden använda skottpengar som ett särskilt verktyg när viltskadorna blivit orimliga eller vid allvarliga sjukdomsutbrott, såsom under utbrottet av afrikansk svinpest 2023.

Centerpartiet anser också att jaktlagstiftningen ska förändras så att minskade viltskador och färre viltolyckor blir tydligare mål för svensk viltförvaltning. Lagstiftningen måste bättre spegla dagens förhållanden med betydligt större viltstammar än som fanns för några decennier sedan. För att ytterligare stärka styrningen av specifikt vildsvinsförvaltningen vill Centerpartiet att riksdagen beslutar om ett nationellt mål för att minska antalet viltolyckor med vildsvin inblandade. Ett sådant mål skulle ge myndigheter och förvaltning ett tydligare uppdrag att minska de samhällskostnader och säkerhetsrisker som den stora vildsvinsstammen orsakar.

Revidera EU:s fågeldirektiv

EU:s fågeldirektiv har i flera delar fått orimliga konsekvenser för svensk jakt och viltförvaltning. Arter som vitkindad gås och skarv har ökat kraftigt och orsakar betydande skador på jordbruk, fiskenäring och lokala ekosystem. Trots det skyddas de av EU:s fågeldirektiv. Det är inte rimligt. Regelverken behöver ses över så att förvaltningen bättre kan spegla dagens förhållanden.

Fjälljakt och Girjas

Efter Girjasdomen 2020 slog Högsta domstolen fast att Girjas sameby, på grund av urminnes hävd, har ensamrätt att upplåta småviltsjakt och fiske inom sitt område ovan odlingsgränsen och att staten saknar motsvarande upplåtelserätt där. Domen har fått stor betydelse och efter domen har flera andra samebyar väckt liknande processer mot staten för att få motsvarande rättigheter prövade. Samtidigt har frågan aktualiserat behovet av politiska och lagstiftningsmässiga lösningar för att skapa tydligare regler om jakt, fiske och samiskt inflytande över markanvändningen i fjällområdena. Därför tillsatte den tidigare S-/MP-regeringen Renmarkskommittén, som Tidöregeringen senare avvecklade innan den slutfört sitt uppdrag. Nu behöver det snarast tillsätta en ny utredning för att hitta en långsiktig politisk lösning. Centerpartiet vill att utredningen ska respektera

samers rättigheter men också väga in lokalbefolkningens och övriga svenskars tradition och möjlighet att jaga och fiska i fjällen. Frågan bör lösas genom dialog och politiska beslut, inte genom återkommande domstolsprocesser. Centerpartiets målsättning är att alla som vill ska kunna fortsätta jaga och fiska på statens mark ovan odlingsgränsen och i renbetesfjällen, och att staten på lokal nivå ska upplåta jakt och fiske på statlig mark.

Rovdjurspolitik

Riksdagen har beslutat att den svenska vargstammen ska förvaltas inom intervallet 170-270 individer. Trots det ligger stammen fortfarande på en nivå som överstiger det av riksdagen beslutade referensvärdet. Det förklaras delvis av att de senaste årens licensjakter återkommande försenats eller stoppats genom rättsliga processer, vilket skapat stor osäkerhet för såväl myndigheter som jägare och för de människor som lever och verkar i vargtäta områden.

Centerpartiet anser att den svenska rovdjursförvaltningen måste bygga på långsiktighet, förutsägbarhet och respekt för demokratiskt fattade beslut. När beslutade licensjakter stoppas i ett sent skede, som var fallet den senaste vintern, får det långtgående konsekvenser. Jägare som planerat för jakten och lokala aktörer som förväntar sig att beslutade förvaltningsåtgärder ska genomföras möts av osäkerhet, samtidigt som förtroendet för förvaltningen riskerar att urholkas.

Regeringen behöver därför vidta åtgärder för att säkerställa att riksdagens mål för vargstammen kan uppnås och att den svenska vargförvaltningen återfår den legitimitet och förutsägbarhet som krävs för en långsiktigt hållbar förvaltning. Därigenom kan förtroendet för rovdjurspolitiken stärkas samtidigt som hänsyn tas till både bevarandemål och människors möjligheter att leva, verka och bedriva näringsverksamhet på landsbygden.

Starkare skydd för hundar och tamdjur mot rovdjursangrepp

Centerpartiet vill se enklare och snabbare beslut om skyddsjakt på varg och vill även göra det enklare att ingripa mot stora rovdjur för att skydda tamdjur eller jakthundar. Det senare håller för närvarande på att ses över i en utredning och Centerpartiet välkomnar förslag som innebär ett tydligare regelverk för att skydda hundar och tamdjur mot rovdjursangrepp. Vi tycker att det är självklart att tamdjursägare ska kunna skydda sina djur från att bli dödade. Även jägare med löst springande hundar ska kunna känna den tryggheten.

En ny viltmyndighet

En central del i Centerpartiets arbete för att stärka det regionala och lokala inflytandet över viltfrågorna är att inrätta en ny Viltmyndighet vilket också utretts flera gånger. Vi vill att myndigheten får överta ansvar för bland annat viltförvaltning, jakttidsfrågor, skjutbanor och vapenlicenser. Det skulle skapa kortare handläggningstider, bättre expertkompetens och en mer samlad och effektiv förvaltning.

Vapenlagstiftning och skytte

Dagens vapenlagstiftning är fortfarande onödigt byråkratisk trots flera reformer under senare år. Centerpartiet vill fortsätta arbetet med att modernisera regelverket och förenkla för laglydiga jägare, sportskyttar och samlare så att myndigheternas fokus ligger på att bekämpa vapensmuggling och illegala vapen.

Den nya vapenlagen som trädde i kraft 2026 är i flera delar ett steg i rätt riktning, men reformen måste följas upp för att säkerställa att tillsynssystemet inte leder till ökad administration för enskilda vapenägare eller föreningar. Centerpartiet vill även införa vapenbyteslicenser som gör det möjligt att byta till likvärdiga vapen hos auktoriserade vapenhandlare utan nya långa tillståndsprocesser. Ansvaret för vapenlicenser bör dessutom flyttas från Polismyndigheten till den föreslagna Viltmyndigheten för att skapa kortare handläggningstider och högre rättssäkerhet.

Centerpartiet har vidare inga planer på ytterligare reglering av blyammunition så länge fullgoda och kostnadseffektiva alternativ saknas.

Skjutbanor och totalförsvar

Skjutbanor är en viktig del av jakten, sportskyttet och totalförsvaret. Därför måste delar av samhället sluta se skjutbanor som ett problem som ska regleras bort. I stället behövs bättre förutsättningar för att utveckla och bevara verksamheten. Centerpartiet vill bland annat göra regelverken kring buller och miljöprövning mer proportionerliga och förutsägbara. Ideella föreningar som driver skjutbanor bör även få bättre möjligheter att investera i säkerhet, bullerdämpning och modernisering. Fungerande skjutbanor ska inte riskera nedläggning på grund av ryckiga eller orimliga myndighetskrav. Staten behöver tvärtom säkerställa att det finns tillgång till skjutbanor i hela landet, även i framtiden.

Stina Larsson (C)

Julia Algotsson (C)

Emma Brihall (C)

Rickard Nordin (C)

Ulrika Heie (C)

Birte Sandberg (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Anders Ådahl (C)

Martin Ådahl (C)